

лити основні групи таких вимог: до змісту програм, методів навчання, умов і засобів, що необхідні для реалізації відповідного процесу навчання, – а також експліціювати зв'язок цих вимог з особливостями обдарованих дітей, з одного боку, та цілями їхнього навчання, – з іншого.

Відповідно до висунутих вимог, у змісті навчання необхідно здійснити якісні зміни, які будуть відповідати особливим пізнавальним потребам і можливостям обдарованих дітей, а також змінити репродуктивні методи викладання, що домінують у сучасній практиці, на творчі, пошукові. Водночас, здійснений аналіз наукових досліджень засвідчує, що, незважаючи на важливе значення таких вимог для створення спеціальних програм і вирішення ряду питань прикладного характеру, вони не можуть слугувати підґрунтям для розробки цілісної й єдиної психолого-педагогічної системи розвитку обдарованих школярів з моменту вступу до школи та до її закінчення. Це зумовлено емпіричністю і безсистемністю висунутих вимог, відсутністю концептуальної моделі розвитку обдарованості дітей в умовах шкільного навчання, у межах якої тільки й можлива розробка наукового обґрунтованої технології розвитку обдарованих дітей.

Висновки. Отже, аналіз сучасного стану проблеми навчання та розвитку обдарованих дітей засвідчує необхідність розробки теоретичних основ для створення нової моделі розвитку загальної обдарованості дітей у мовах шкільного навчання – моделі творчого міждисциплінарного навчання, що забезпечує цілісність і наступність розвитку на всіх його етапах, ґрунтується на психологічних принципах і закономірностях розвитку обдарованих дітей. У зв'язку з цим, загальну обдарованість дитини можна розглядати як високий творчий потенціал, а центральною умовою творчого розвитку обдарованої дитини є її дослідна (творча) активність, її перетворення у вищі форми: від широкої зацікавленості новим і невідомим до постановки і вирішення нових проблем. На основі розвитку дослідної активності обдарованої дитини формується дослідна позиція особистості, що забезпечує подальший розвиток обдарованості, досягнення людиною найбільш високих форм творчої активності.

Література

1. Богоявленская Д.Б. Интеллектуальная активность как проблема творчества / Д.Б. Богоявленская. – Ростов-на-Дону, 1983.
2. Дружинин В.Н. Когнитивные способности: структура, диагностика, развитие / В.Н. Дружинин. – М., 2001.
3. Матюшкин А.М. Концепция творческой одаренности / А.М. Матюшкин // Вопросы психологии. – № 6. – 1989. – С. 29–33.

КОПИТКОВ Д.М.

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ДІАГНОСТУВАННЯ СТУДЕНТІВ ЩОДО ПРОФЕСІЙНОЇ ГОТОВНОСТІ ДО ПРАКТИЧНОЇ РОБОТИ

Впровадження нових технологій вимагає постійного контролю знань на будь-якому етапі навчання. Одним із ефективних засобів виявлення рівня засвоєння таких знань або готовності до будь-якої діяльності є психоло-

го-педагогічне діагностування, яке в навчальному процесі доцільно проводити у вигляді тестів. Тести дають змогу одержати об'єктивні оцінки рівня знань, умінь, навичок, перевірити відповідність підготовки випускників встановленим стандартам знань, виявити недоліки у підготовці. У поєднанні з персональними електронно-обчислювальними машинами тести допомагають перейти до створення сучасних систем навчання й контролю.

Психолого-педагогічне діагностування набуло широкого застосування в навчальному процесі через доступні методики складання такого діагностування та завдяки відносно простій обробці результатів. У навчальному процесі такі дослідження переважно присвячено діагностуванню готовності або потенціалу дітей до навчання в школі, виявлення у них певних відхилень від розвитку [1, с. 91; 2, с. 25], визначенню готовності самого викладача до педагогічної діяльності [3, с. 11; 4, с. 183], встановленню ступеня готовності викладацького колективу до використання програмного забезпечення [5, с. 54]. Елементи психолого-педагогічного діагностування у вигляді тестів використовуються на виробництві, перш за все, при прийомі на роботу, перевірці професійної здатності або готовності до виконання певного виду діяльності [6, с. 83].

Незважаючи на популярність психолого-педагогічного діагностування, у вищих технічних навчальних закладах практично не використовуються ці методики для визначення готовності майбутніх фахівців до практичної діяльності. А таке дослідження могло б стати ефективним доповненням до загально визначеної методики оцінювання знань студентів і бути корисним для подальшого вдосконалення освітнього процесу з метою формування професійно-компетентного фахівця.

Мета статті – скласти тестові питання для визначення ступеня готовності студентів до майбутньої професійної діяльності.

Завданнями дослідження є:

- аналіз сучасних підходів до психолого-педагогічного діагностування готовності до здійснення певного виду діяльності;
- вибір виду тестування;
- безпосереднє складання тесту для визначення ступеня засвоєння знань з майбутньої практичної діяльності;
- розробка шкали оцінювання відповідей;
- визначення подальших напрямів удосконалення психолого-педагогічного діагностування з метою виявлення готовності до професійної діяльності.

При створенні сучасних технологій навчання необхідно створити таку систему психолого-педагогічного діагностування, яка б давала змогу об'єктивно оцінювати результати оволодіння студентами знаннями з майбутньої професійної діяльності. Як уже зазначалося, ефективним заходом об'єктивного оцінювання може стати психолого-педагогічне тестування з оцінювання ступеня засвоєння таких знань.

Таким чином, під психолого-педагогічним тестом ми розуміємо систему завдань, що дають можливість виявити структуру знань та умінь, отриманих протягом навчальної діяльності, кількісно виміряти їх та надати оцінку ступеня засвоєння. При виявленні ступеня засвоєння знань або готовності до будь-якої діяльності застосовується ряд педагогічних тестів різної складності [7, с. 35], але, на наш погляд, найбільший інтерес становлять стандартизовані кількісні тести. Вони є найефективнішими у тих випадках, коли потрібно одержати оцінні дані про певну особу або групу людей у відносно короткий термін і при цьому прийняти однозначне рішення, наслідки якого у подальшому впливатимуть на діяльність людини або групи людей (наприклад, прийняти/не прийняти на роботу або на навчання, дати відпочинок або поставити на чергування, оцінити ступінь засвоєння знань або готовності до певної діяльності тощо). Крім того, стандартизовані тести краще захищені від можливих методичних помилок, що можуть виникнути внаслідок недостатньої кваліфікації фахівця, який проводить тестування. Серед стандартизованих тестів на особливу увагу заслуговує атестаційний тест [8, с. 78], різновидом якого може бути атестаційний комбінований тест, який дає можливість визначити ступінь навченості та готовності до майбутньої виробничої діяльності та містить різні типи питань (відкриті та закриті).

При проведенні діагностування слід також дотримуватись обов'язкових етапів щодо складання тестів [8, с. 81], а саме:

- визначення мети тестування;
- визначення питань (виробничих або педагогічних ситуацій);
- розташування питань (ситуацій) з урахуванням системотворчих зв'язків;
- експериментальна перевірка тестових питань;
- переведення відповідей на тест у кількісні результати (кількісна оцінка відповідей на запитання);
- формулювання висновків щодо результатів тестування відповідно до мети тестування.

Таким чином, враховуючи класифікацію тестів та рекомендовані етапи їх складання, нами запропоновано такі запитання для виявлення ступеня готовності до майбутньої виробничої діяльності фахівців з організації перевезень і управління на автомобільному транспорті:

1. Чи бажаєте Ви працювати за фахом, отриманим протягом навчання у вищому навчальному закладі?

а) так; б) ні (зазначте причину).

2. Чи відчуваєте Ви себе готовим до здійснення практичної діяльності з організації перевезень і управління на автомобільному транспорті?

а) так; б) ні (зазначте причину).

3. Зазначте коло службових обов'язків, що входять до професійної компетенції спеціаліста з організації автомобільних перевезень на автотра-

нспортному підприємстві або в транспортних підрозділах підприємств не-транспортного профілю (мінімум три обов'язки).

4. Зазначте коло службових обов'язків, що входять до професійної компетенції спеціаліста з організації автомобільних перевезень у науково-дослідних інститутах або інших наукових організаціях автомобільного транспорту (мінімум три обов'язки).

5. Від майбутньої професійної діяльності Ви очікуєте:

а) покращення матеріального становища; б) морального задоволення від своєї професійної діяльності; в) користь для суспільства внаслідок належної організації роботи автомобільного транспорту з перевезення пасажирів або вантажів; г) усі вищеперелічені ствердження мають значення.

6. Чи можете ви вказати складові компетентності спеціаліста з організації перевезень і управління на автомобільному транспорті (мінімум три складових).

7. Зазначте, за якими критеріями Ви могли б оцінити результати своєї діяльності при виконанні службових обов'язків з організації перевезень і управління на автомобільному транспорті (мінімум три критерії).

8. Зазначте, яких із суміжних галузей стосується організація перевезень і управління на автомобільному транспорті (мінімум три галузі).

9. Які особливості функціонування автомобільного транспорту необхідно враховувати при організації його роботи (мінімум три особливості)?

10. Які структури управління автотранспортним підприємством Ви знаєте?

11. Зазначте типову управлінську структуру автотранспортного підприємства.

12. Зазначте стилі керівництва, що можуть застосуватись на автотранспортному підприємстві.

13. Зазначте функції, які виконує автомобільний транспорт.

14. Зазначте методи заохочення або покарання робітників автотранспортних підприємств.

15. Зазначте особливості правових відносин між суб'єктами перевезень (замовником перевезень, перевізником, одержувачем вантажу).

16. Які показники функціонування автотранспортного підприємства належать до кількісних, а які – до якісних?

17. Зазначте найбільш прогресивні методи вирішення проблемних питань в умовах автотранспортного підприємства.

18. Зазначте стилі спілкування, які можна використовувати в умовах АТП.

19. Зазначте види планування, що можуть застосовуватись в умовах АТП.

20. Зазначте, які дисципліни стосовно підвищення якості виконання професійних обов'язків Ви ще б хотіли вивчати протягом навчання у ВНЗ?

Важливим етапом визначення рівня професійної готовності до практичної роботи є коректне оцінювання відповідей студентів. На нашу дум-

ку, у цьому випадку доцільно застосувати метод шкалування, запропонований А.В. Петровським [9, с. 120] і С.А. Айвазяном, В.М. Бухштабером та Е.С. Єнюковим [10, с. 89]. Шкалування – метод присвоєння числових значень окремим складовим деякої системи. Шкалування дає змогу розбити опис складного процесу на опис параметрів за окремими шкалами. У результаті застосування цього методу можна одержати уявлення про ступінь готовності до майбутньої професійної діяльності. Види шкал, що використовуються при застосуванні зазначеного методу:

- найпростіші – засновані на тих параметрах, які можуть бути явно виражені у вигляді чисел (вік людини);

- порядкові – містять відношення порядку й числових даних, які цей порядок описують. Прикладом такої шкали може бути шкала якості (задовільне, незадовільне, гарне, зразкове тощо) з числовими значеннями, що характеризують цей порядок;

- опозиційні – засновані на використанні протилежних понять, які створюють так звану опозиційну пару, наприклад, “часто – рідко”. Опозиційна шкала дає змогу оцінювати різні наближення до кожного з її полюсів.

Відповідно до запропонованої кількості питань та вищезазначених вимог до складення шкал вважаємо за доцільне використовувати порядкову шкалу оцінювання відповідей та, відповідно, визначення рівня професійної готовності до практичної роботи. Якщо студент надає хоча б одну неправильну відповідь, то питання оцінюється як 0 балів, якщо відповідь правильна (повна – у випадку відкритого питання) вона оцінюється як 1 бал. Таким чином, мінімальна кількість балів, за якими можна оцінити тест, становить 0 балів, а максимальна – 20. Отже, шкала виміру має такий вигляд:

- 0...9 – незадовільний;
- 10...15 – задовільний;
- 16...18 – добрий;
- 19...20 – відмінний.

Висновки. Таким чином, запропоноване проведення психолого-педагогічної діагностики для визначення рівня професійної готовності до практичної роботи (у нашому випадку фахівців з організації перевезень і управління на автомобільному транспорті) у вигляді атестаційного тесту дає змогу нам не лише готувати конкурентоспроможних фахівців, а й оперативно відгукуватись на потреби сьогодення, використовуючи нові (або вдосконалюючи загальноприйняті) технології навчання. Подальшим напрямом дослідження може бути вдосконалення шкали оцінювання відповідей з метою обробки таких відповідей методами математичної статистики.

Література

1. Черепаня Н.І. Аналіз сучасного стану підготовки дитини до навчання : матеріали педагог. читань до 100-річчя з дня народж. О. Запорожця / Н.І. Черепаня. – Херсон : РІПО, 2006. – С. 88–95.
2. Психолого-педагогічна діагностика творчого потенціалу особистості учня в навчально-виховному процесі / В. Барко, В. Панок, С. Лазаревський. – Тернопіль, 2000. – 85 с.

3. Агевелян В.С. Психолого-педагогическая диагностика и регуляция психологического состояния учителя в учебном процессе / В.С. Агевелян. – Челябинск : Челябинский ун-т, 2001. – 44 с.
4. Антонова О.Є. Розвиток педагогічної обдарованості майбутнього вчителя як педагогічна проблема / О.Є. Антонова // Психолого-педагогічні основи гуманізації навчально-виховного процесу в школі і вузі. – 2002. – № 3. – С. 182–185.
5. Айсмонтас Б.Б. Некоторые психолого-педагогические особенности создания и использования компьютерных обучающих программ в вузе / Б.Б. Айсмонтас // Психологическая наука и образование. – 2004. – № 4. – С. 51–59.
6. Балабанова Л.В. Управління персоналом / Л.В. Балабанова, О.В. Сардак. – К. : Професіонал, 2006. – 512 с.
7. Корольчук М.С. Психодіагностика / М.С. Корольчук, В.І. Осьодло. – К. : Ніка-Центр, 2007. – 400 с.
8. Аванесов В.С. Научные проблемы тестового контроля знаний / В.С. Аванесов. – М. : Исследовательский Центр, 1994. – 135 с.
9. Петровский А.В. Введение в психологию / А.В. Петровский. – М. : Академия, 1995. – 496 с.
10. Айвазян С.А. Прикладная статистика. Классификация и снижение размерности / С.А. Айвазян, В.М. Бухштабер, Е.С. Енюков. – М. : Статистика, 1989. – 608 с.

КРАВЧЕНКО І.В.

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНИХ ВЧИНКІВ У ДІТЕЙ

В умовах розбудови незалежної демократичної держави проблема виховання високоморальної особистості набуває особливого значення.

Це знайшло втілення у державних національних програмах “Освіта” (“Україна ХХІ століття”), “Діти України”; Законах України “Про освіту”, “Про загальну середню освіту”; Концепції виховання особистості в умовах розвитку української державності; в Указі Президента України “Про заходи щодо розвитку духовності, захисту моралі та формування здорового способу життя громадян”; Національній доктрині розвитку освіти України у ХХІ столітті.

Аналіз психолого-педагогічної літератури (М. Бахтін, Л. Буєва, А. Гусейнов, В. Сухомлинський, Д. Шимановський, К. Чорна та багато інших) свідчить про те, що досі не існує єдиного підходу і погляду щодо сутності та структури морального вчинку, як немає і певної системи у визначенні змісту, форм і методів формування моральних вчинків у дітей підліткового віку в позакласній діяльності.

Мета статті – визначити сутність, структуру та критерії сформованості морального вчинку у підлітків.

Аналіз філософських джерел свідчить про те, що мораль, моральна поведінка, моральний вчинок на всіх етапах розвитку людського суспільства перебували в епіцентрі уваги дослідників і їх наукових пошуків. Так, у поглядах античних філософів (Арістотель, Демокріт, Піттак, Хілон) набула поширення думка про те, що сформованість моральної поведінки і вчинків у людини є запорукою гармонійного справедливого, демократичного суспільства.

Середньовічна патристична філософія А. Августина, Ф. Аквінського розглядала вчинок на перетині двох меж – людського і божественного, тоді як в епоху Відродження у працях Д. Локка заперечується іманентна природа морального вчинку.